

TRANA *Grus grus*

Tranor över Mariastaden, Helsingborg - Christer Strid

FÖREKOMST I NV-SKÅNE SAMT ÖVRIGA SVERIGE 2019

Gustaf Persson

Det finns 15 tranarter i världen och av dessa är den i Sverige förekommande tranan (*Grus grus*) den mest individrika. För Sveriges del uppskattades beståndet till 44 000 par 2018 (Svensk fågeltaxering), vilket är en ökning med 14 000 par sedan 2012. Trenden är att arten fortsatt är ökande. Globalt sett beräknades beståndet 2014 till 600 000 individer (300 000 par). Nyare siffror har inte gått att få fram, men man kan nog anta att samma ökning som gäller för Sverige (47% ökning över 6 år) även gäller globalt, vilket skulle ge ett bestånd på närmare 880 000 tranor.

I den här artikeln skall dock inte det totala tranbeståndet i världen behandlas, utan enbart förekomsten av trana i Sverige - och i viss mån Danmark.

De svenska tranorna flyttar i huvudsak i N-NO - riktning om våren och i S – SV - riktning om hösten. Övervintringsplatser finns bland annat i Extremadura i Spanien och kanske också längs Nordafrikas kust. Mera osäkert är om svenska tranor tar vägen bort till Israel och Hulasjön, som t.ex. många ryska tranor gör. Här en karta över rastplatser i Europa under vintern/våren 2019:

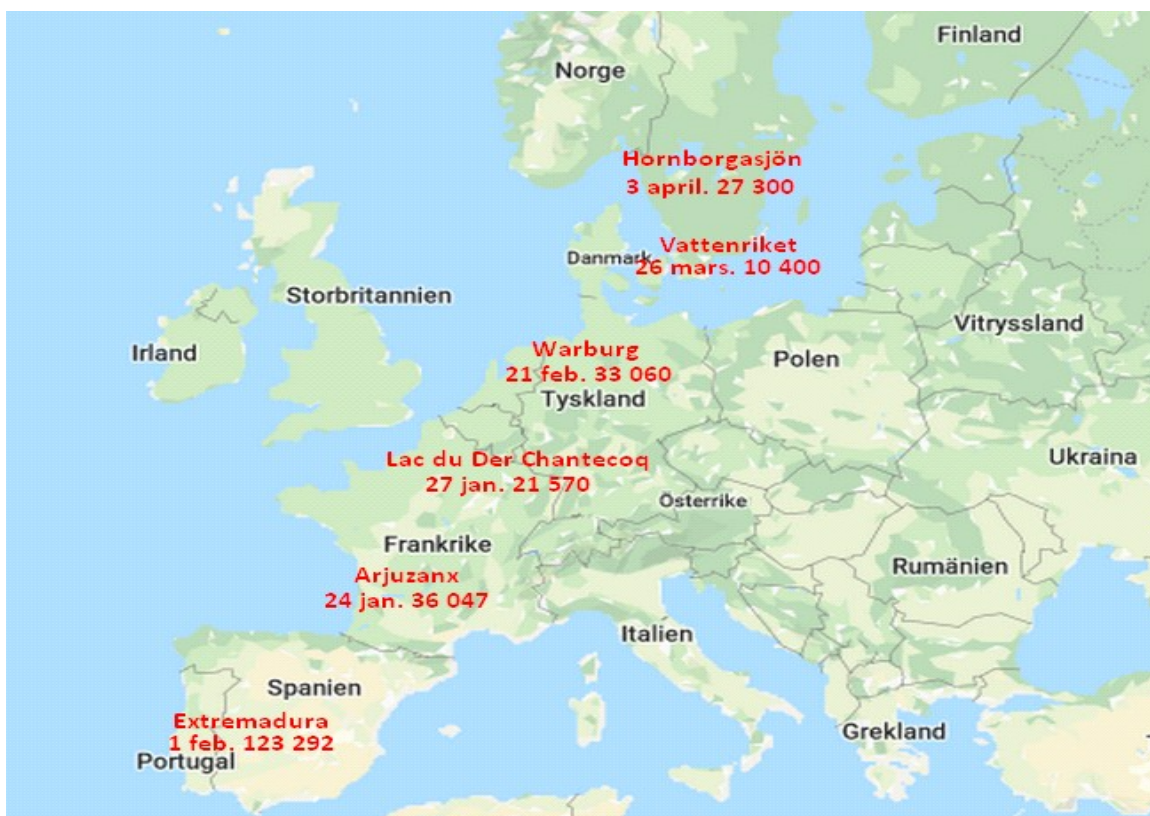

Illustration 1: Antal rastande tranor på några utvalda lokaler vintern/våren 2019 - Källa: Svenska trangruppen

VÅREN 2019

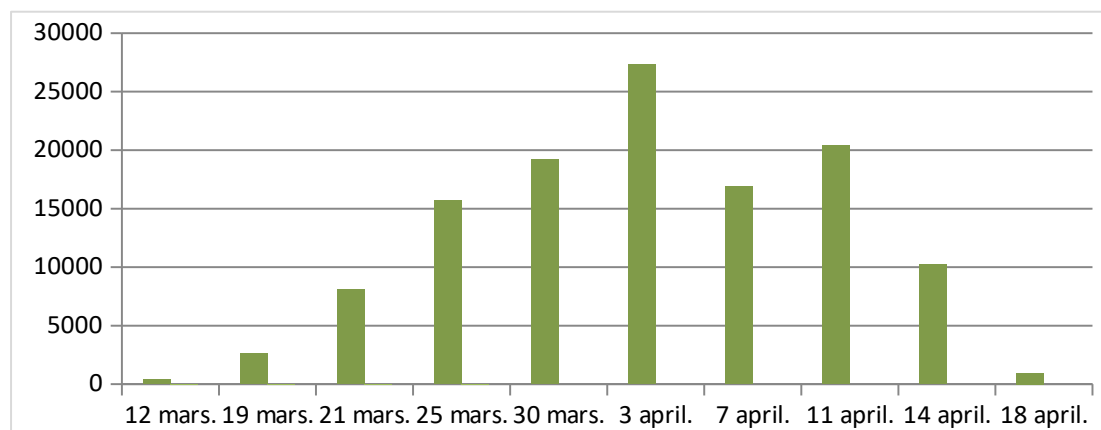
Mellan 1 – 18 januari uppehöll sig 2 tranor vid Hornborgasjön. Den 5:e sågs 5 ex flyga mot SV vid Skogomedammen i Bohuslän. 11 jan rastade 1 ex i Norje i Blekinge och mellan 20 – 22 sågs 1 ex på Öland. Enstaka tranor sågs lite här och var i februari och den första större ”vårflocken” noterades vid Båstad strand 15 feb, då 25 ex sågs flyga förbi.

Från början av mars började sträcket ta fart och 12 mars sträckte 950 ex mot N vid Trelleborg. Märkligt nog blev denna sträckobservation vårens näst högsta, endast överträffad av 2 130 ex sträckande vid Kattholmen i Östergötland 15 april. Generellt låg de sträckande tranflockarna på numerärt låg nivå under våren. Från något 10-tal individer till några 100-tal.

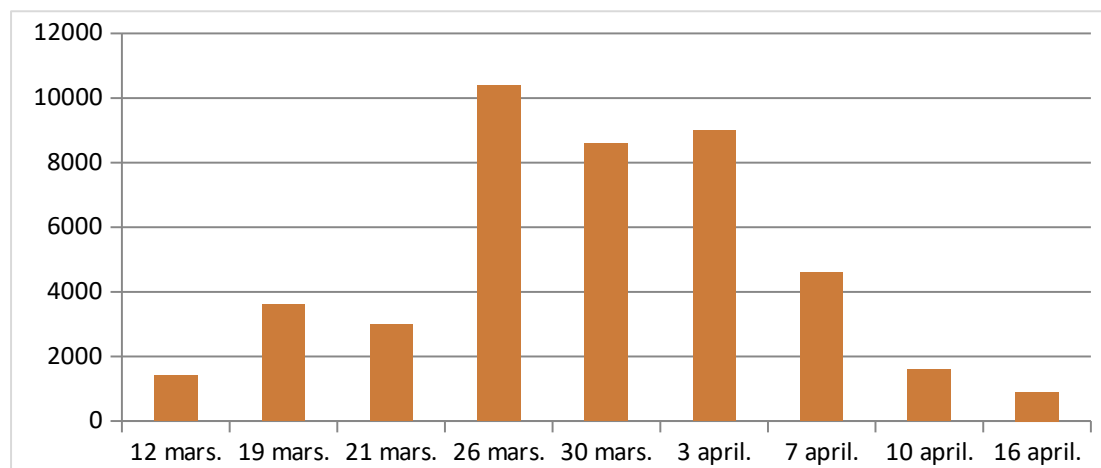
Totalt rapporterades c:a 55 000 – 60 000 sträckande tranor under våren. En siffra som inte riktigt står i proportion till det höga antal rastande fåglar som noterades på en hel del lokaler runt om i landet, med rekordsiffror vid både Hornborgasjön och Pulken.

Nedan redovisas några utvalda dagar under våren med rastande tranor vid Hornborgasjön och Pulken vid Kristianstad:

Tabell 1: Utvalda dagar med rastande tranor vid Hornborgasjön våren 2019

Tabell 2: Utvalda dagar med rastande tranor vid Pulken Kristianstad våren 2019

Vårsträcket över NV-Skåne och Danmark

Vårens sträck av tranor berörde bara marginellt NV-Skåne. De första individerna sågs vid Båstad strand 15 feb, då 25 ex noterades och följdes sen av relativt svaga siffror under mars och april. Någon riktig toppdag registrerades inte och högsta dagsumma kom att stanna på måttliga 81 sträckande individer vid Höganäs 8 april.

Även på den danska sidan av Öresund var sträcket svagt och toppdag blev 24 mars, med 2 758 ex vid Falster, 67 ex vid Bornholm, 1 542 ex i Köpenhamnsområdet och 350 ex över Nordsjælland.

Tabell 3: Vårsträcket av trana över NV-Skåne 2019 per delområde i NV-Skåne

Helsingborg	Höganäs	Ängelholm	Båstad	Bjuv	Åstorp	Totalt
342	236	75	101	23	25	802

Något om tranornas flyghöjd

Som tidigare nämnts, så haltar korrelationen något mellan rastande och sträckande tranor våren 2019. Självklart kan detta bero på många faktorer. Dålig bevakning, dålig rapportering etc. Men det kan också finnas en annan aspekt som kanske kan tas med i beräkningen - höjden på vilken tranorna sträcker. I Vår Fågelvärld 33 (1974), diskuterar Thomas Alerstam och Johnny Karlsson flyghöjden för tranor under vårsträcket över Skåne i början av april 1973. Så här skriver man:

”Merparten av tranorna flög på höjder mellan 200 och 700 m, de högsta flockarna återfanns på 1 050 m höjd. Att tranor över land kan nå betydligt högre höjder än dessa är väl känt. Mildemberger (1950) mätte med avståndsmätare flyghöjden för 11 tranflockar, de flesta om våren, över Västtyskland, och fann värden mellan 700 och 2 100 m. Hild (i brev) rapporterar västtyska observationer från flygplan och helikoptrar på omkring 4 000 m och den högsta noteringen är 4 300 m (Hurzeler 1950).”

Huruvida höghöjdsträckande tranor är förklaringen till de relativt låga sträcksiffrorna under våren 2019 eller ej, kan teorin trots allt vara en faktor att ta med i beräkningen. En annan teori kan vara nattsträckande tranor?

Kan det vara så att vi missar en del tranor pga flyghöjden? (foto: Christer Strid)

HÖSTEN 2019

Liksom på våren samlas tranorna under hösten på vissa utvalda platser för vila och födosök. Under juni började en del tranor flocka sig i norra Sverige och sökte sig efter hand allt längre söderut över landet. I början av augusti hade några nått Skåne och Eslöv, varifrån det rapporterades 100 ex rastande den 3:e. Även om antalet rastande tranor inte var lika stora som under våren, var det ett betydande antal som rastade på några av de "klassiska" tranlokalerna under hösten;

Illustration 2: Högsta antal rastande tranor på några utvalda lokaler hösten 2019

HÖSTSTRÄCKET

En av de första större sträckande flockarna - 352 ex - noterades från Varbergstrakten i Halland 16 augusti, vilken skulle komma att följas av väldigt många fler. Första dagen med mer än tusen sträckande tranor inträffade 19 sep, då 23 flockar om sammanlagt 1 086 individer rapporterades från Hornsborg i Småland. Transträcket skulle komma att nå sin topp i början av oktober med bästa sträckdag 3 okt. I tabell 4 redovisas de tio bästa sträckdagarna för hösten.

Tabell 4: Tio bästa sträckdagarna i Sverige under hösten 2019

3 okt	4 okt	2 okt	1 okt	5 okt	28 okt	18 sep	6 okt	21 okt	14 sep
144 600	43 400	30 000	29 400	26 900	10 693	10 200	6 300	4 700	4 400

Sammanlagt sträckte c:a 360 000 tranor under hösten. En siffra som baseras på inhämtade data från Artportalen och där en viss dubbelräkning givetvis inte kan uteslutas. Men frånsatt

det, så var det en imponerande mängd tranor som tog sig ner över landet på sin väg mot vinterkvarteren.

Höga siffror visade även höststräcket 2018, då c:a 240 000 tranor sträckte. Sträcket kulminerade då tio dagar tidigare än 2019, med toppnoteringar 24 sep (c:a 97 000 ex) och 23 sep (c:a 80 000 ex).

3 oktober 2019

Den utan jämförelse bästa sträckdagen under hösten 2019 blev 3 oktober, då inte mindre än 35 lokaler rapporterade mer än 1 000 sträckande tranor och det sammalagt rapporterades 144 600 sträckande tranor. Flest rapporterades från Kisa Tippen vid Motala med 10 680 ex, följt av Vista Kulle i Jönköpings kommun med 9 200 ex och Össlöv vid Ljungby med 7 380 ex.

Vädret 3 oktober var synnerligen lämpligt för transträck med svag – måttlig N – NNO-vind och växlande molnighet.

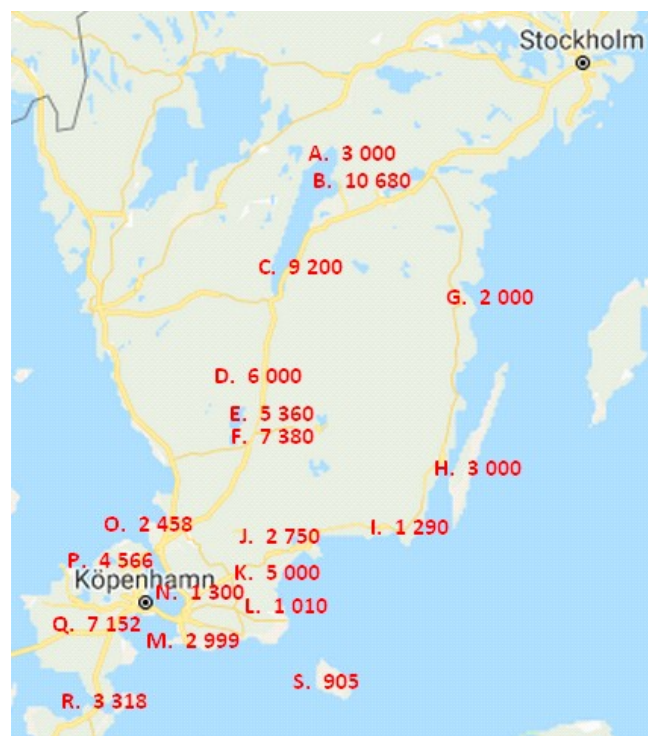

Illustration 3: Antal sträckande tranor 3 okt 2019 vid några utvalda lokaler - A. Forsanäset B. Kisa Tippen C. Vista Kulle D. Kävsjön E. Åby Trädan F. Össlöv Ljungby G. Västervik H. Södra Sandby Öland I. Branthalla J. Österlövshus K. Håslövs ängar L. Ravlunda M. Falsterbo N. Dalby Lund O. NV-Skåne P. Nordsjælland Q. Köpenhamsområdet R. Falster

Höststräcket över NV-Skåne, Danmark och Falsterbo

Det stora flödet av sträckande tranor som kulminerade i början av oktober, berörde bara NV-Skåne marginellt och 6 768 sträckande, får väl anses som en relativt låg summa, med tanke på det totala antal tranor som rapporterades.

Tabell 5: Höststräcket av trana över NV-Skåne 2018 och 2019 per delområde i NV-Skåne

	Helsingborg	Höganäs	Ängelholm	Båstad	Bjuv	Åstorp	Totalt
2018	1 378	283	2 956	42	-	8	4 667
2019	3 125	1 272	1 278	433	130	440	6 768

Bästa sträckdag 2019, blev 3 oktober med 3 304 ex och med 909 ex sträckande vid Maria by som enskilt högsta summa. Som kan ses av tiderna i tabell 6, så skedde den huvudsakliga passagen av tranorna under de sena eftermiddagstimmarna, något som också observerats under andra dagar med sträckande tranor.

Tabell 6: Jämförelse av transträcket 3 okt mellan några lokaler i NV-Skåne och Nordsjælland

Höghult ?	Tåstarpsjöarna 14 - 16	Maria by 16:15-16:35	Ramlösa 16:45	Björkeröd 14:00-15:00	Mineralg. H - borg 10:05	Helsingör 9:30-15:30	Humblebaek 15:40-15:56	Skansenbakken 7:45-15:45
370	600	909	200	430	200	537	441	416

Vid Falsterbo (1 aug – 20 nov) sträckte under hösten 11 519 tranor. Bästa sträckdagar blev 3 okt med 2 999 ex, 4 okt 2 790 ex och 5 okt 2 700 ex.

Under december månad inkom 58 rapporter till Artportalen om tranor i landet, varv 8 från Skåne. Flest (3 ex) uppehöll sig hela månaden vid Kvismaren i Närke. För NV-Skånes del endast rapporterad från Ugglarps broar med 1 ex 25 dec.

Transträck (foto: Christer Strid)

Tranans "huvudsträckled" under hösten

En intressant artikel kring tranans höststräck 2017, finns att läsa i Fåglar i Närke Nr 4 2018. I denna kan man följa tranans väg från Kvismaren i Närke och söderut. Baserat på beräkningar som görs i den artikeln och på beräkningar som gjorts av de observationer som rapporterats in under höstarna 2018 och 2019, har en sannolik "huvudsträckled" för transträcket under höstarna framtagits:

Källor:

Artportalen

Artdatabanken

Kullabygdens ornitologiska förening Obs-boken

Dans ornitologisk förening DOF-basen

Johnny Karlsson & Thomas Alerstam: "Flyghöjden hos flyttande tranor....." Vår fågelvärld 33 (1974)

Christer Strid "Tranornas sträck över nordvästra Skåne 2018" KOF Fåglar i nordvästskåne nr 1 2018

Svenska trangruppen